

Otázka platnosti Mnichovské dohody a současné státní hranice ČR

Okupace Československa patří bezesporu k jedním z nejsmutnějších, ale i nejproblematictějších momentům moderních dějin našeho státu. Otázka okupace však není zcela zapomenuta a nepatří pouze do archivů a muzeí, ale v poslední době je stále častěji diskutována v souvislosti s jiným „ožehavým“ tématem – tzv. Benešovými dekrety.

Okupace Československa patří bezesporu k jedním z nejsmutnějších, ale i nejproblematictějších momentům moderních dějin našeho státu. Otázka okupace však není zcela zapomenuta a nepatří pouze do archivů a muzeí, ale v poslední době je stále častěji diskutována v souvislosti s jiným „ožehavým“ tématem – tzv. Benešovými dekrety. Ptáte se, v čem je tato otázka stále aktuální? Samozřejmě, musíme ukazovat dějiny v pravém světle a poučovat se z dřívějších chyb, ale některé okolnosti okupace Československa, jež byla „zapříčiněná“ nechvalně proslulou Mnichovskou dohodou mohou v určitém okamžiku přinést i pro současnost další nepříjemné problémy.

V krátkém souhrnu si připomeňme události, které stály na počátku. 30.září 1938 představitelé Francie, Velké Británie, Itálie a Německa v Mnichově přistoupili na požadavek Německa, aby území Československa, kde žije více než 50% německých obyvatel bylo připojeno k Německu. Rozhodnutí „o nás bez nás“ pak česká vláda pod tlakem německého útoku přijala a Československý stát přišel o 30% svého pohraničního území označovaného také jako Sudety a přijal název Česko-Slovensko. 15.března 1939 je území Čech a Moravy připojeno k Německé říši a stává se jeho autonomní součástí pod názvem Protektorát Čechy a Morava - má svého prezidenta, vládu aj., ti ale podléhají německé okupační správě, v jejímž čele stojí říšský protektor - samostatnost Československé republiky byla zničena. Slovensko se stává samostatným státem na základě předešlých dohod s Německem.

Konec 2.světové války, jednání exilové vlády i jednotlivé mírové smlouvy vyslovují opakovanou existenci společného státu Čechů a Slováků - Československa a potvrzují jak územní tak právní kontinuitu předválečné republiky. Mnichovská dohoda a z ní vzešlé právní akty platící na našem území jsou anulovány. Otázka neplatnosti Mnichovské dohody byla argumentována především tím, že dohoda byla přijata bez účasti Československa a byla vnučena nacistickým režimem pod hrozbou síly. V souladu s mezinárodním právem takový akt nemá žádnou právní sílu ani v okamžiku podepsání. S problémem nulity Mnichovské dohody je ovšem spjata snad ještě více ožehavá otázka občanství sudetských Němců a jejich majetkoprávních vztahů ke státu, ze kterého byli po válce odsunuti. Mnichovská dohoda byla posuzována zejména na její rozpor s tzv. Briandovým a Kellogovým paktem Ligy národů z roku 1928, který zavazoval státy zřeknout se války jako nástroje k řešení mezinárodních sporů a který podepsalo také Německo a se zásadami mezinárodního práva o svrchovanosti a samostatnosti států. Norimberský tribunál pak prokázal, že Mnichovská dohoda byla jedním z článků válečné politiky Německa. Rozsudek tribunálu spojuje Mnichovskou dohodu historicky a logicky s 15. březnem 1939 jako první etapy k dobytí Československa.

Po tomto stručném pohledu do dějin, se pokusím poukázat na některé problémy, které s sebou

přinášejí možné důsledky platnosti či neplatnosti Mnichovské dohody na stav československo(česko)-německé hranice. Mnohé strany sice považují Mnichovskou dohodu za neplatnou, ale obávají se její úplné nulity (tedy jakési neplatnosti od samého počátku) a spíše hovoří o její neplatnosti k datu 15. března 1939, kdy byla porušena. Byla-li by Mnichovská dohoda považována za neplatnou od počátku, mají zejména zástupci německé strany obavy o obrovské právní důsledky pro Sudetské Němce. Z hlediska státních hranic se mnohem větším problémem jeví souvislost problematiky nulity Mnichovské dohody nebo její neplatnosti od počátku s problematikou současných hranic mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Požadavek platnosti Mnichovské dohody do 15. března 1939 může za určitých okolností Německu poskytnout nástroj pro zpochybnění právního základu současných českých hranic.

Smlouva o vzájemných vztazích mezi Československou socialistickou republikou a Spolkovou republikou Německa z roku 1973 (vyhlášena pod č. [94/1974 Sb.](#)) se celou situací snažila vyřešit tím, že uznala, že Mnichovská dohoda z 29. září 1938 byla Československé republice vnucena nacistickým režimem pod hrozbou síly, konstatovala, že „tato smlouva se nedotýká právních účinků, které vyplývají vůči fyzickým nebo právnickým osobám z práva použitého v době od 30. září 1938 do 9. května 1945“ a potvrdila existující společné hranice: „Československá socialistická republika a Spolková republika Německa v souladu s výše uvedenými cíli a zásadami potvrzují neporušitelnost svých společných hranic nyní i v budoucnu a vzájemně se zavazují neomezeně respektovat svou územní celistvost“.

V Německu se však ohledně této smlouvy rozvinula spousta diskuzí, neboť v německé verzi pro označení hranice použit termín, který není používán ve smyslu státní hranice, ale hranice zemské mezi jednotlivými spolkovými zeměmi(!). Problém je umocněn, dáme-li si výše řečené do souvislosti s rozhodnutím ústavního soud Spolkové republiky Německo z roku 1949, který mimo jiné rozhodl, že Německá říše skončením druhé světové války nezanikla a že Spolková republika Německo je s ní právně identická. Takové rozhodnutí může mít v souvislosti s platností Mnichovské dohody do 15.3. 1939 v budoucnu pro Českou republiku jako nástupnický stát Československé republiky závažné důsledky, a to zejména z hlediska rozsahu státního území a státních hranic.

Z výše uvedeného si dovoluji konstatovat, že ač považujeme otázku neplatnosti Mnichovské dohody za uzavřenou, nemusí tomu tak ve skutečnosti pro všechny strany být. Jistě, žádná aktuální hrozba pro rozsah českého státního území nehrozí, ale kdo by si před pár lety představil, jaké diskuze se rozvinou kolem platnosti a účinnosti tzv. Benešových dekretů?

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)

- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [10 otázek pro ... Barboru Paclíkovou](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)